

УДК 159.922

DOI: 10.31732/2663-2209-2025-78-568-577

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ СЕКСУАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ В СИТУАЦІЇ ВІЙНИ

Юрій Нагорняк

Аспірант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна; e-mail: yurii.nahornaik@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7098-5683>

EMPIRICAL RESEARCH: THE DETERMINANTS OF SEXUAL WELLBEING IN THE CONTEXT OF WAR

Yurii Nahorniak

Postgraduate Student, "KROK" University, Kyiv, Ukraine; e-mail: yurii.nahornaik@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7098-5683>

Анотація. У статті представлені результати емпіричного дослідження соціально-психологічних чинників сексуального благополуччя в ситуації війни. На етапі пілотного дослідження, в якому взяли участь 367 осіб, було з'ясовано зміст та інтенсивність впливу чинників війни, а також зміни, що мали місце у сферах стосунків і сексуального життя респондентів. Основне дослідження проведено на вибірці 126 осіб. Його методологічну основу склали: Вісбаденський опитувальник позитивної психотерапії (WIPPF), статеворольовий опитувальник С. Бем (BSRI), шкала сприйнятого стресу PSS-10, опитувальник діадного копіngu (DCI), шкала тривоги та депресії HADS, опитувальник суб'єктивного сексуального благополуччя (В. Гупаловська). Статистична обробка результатів опитувань проведена методами порівняльного, кореляційного та факторного аналізу. Встановлено основні салютогенні чинники сексуального благополуччя в ситуації війни: актуальні здібності любові, сексуальність, відкритість (за WIPPF); андрогінна модель статево-рольової ідентичності, позитивний діадний копінг. Негативний вплив на сексуальне благополуччя мають: використання сфери фантазії для пропрацювання стресу, негативний діадний копінг партнера, стрес, тривога, депресія та сексуальні дисфункції. В групі респондентів, які зазнали рівня сексуального життя упродовж війни, відстежується патогенна модель, що передбачає пропрацювання стресової напруги ситуації війни через сферу сексуальних стосунків. Вона пов'язує сексуальне благополуччя з вищими рівнями стресу, тривоги та депресії, використанням сфери тіла як інструменту подолання стресу та характеризується зворотною кореляцією з здібністю до любові. За результатами факторного аналізу отримано 6-факторну модель сексуального благополуччя, з наступними компонентами: синергія пари, інтимність, «Ерос», особистісна зрілість, психоемоційний стан, життєві виклики.

Ключові слова: сексуальне благополуччя, сексуальні стосунки, ситуація війни, статево-рольова ідентичність, сексуальний сценарій, сексуальні дисфункції, актуальні здібності позитивної психотерапії, діадний копінг, стрес, тривога, депресія.

Формули: 0; рис.: 1; табл.: 1, бібл.: 12

Abstract. The paper presents the results of an empirical study on the socio-psychological factors of sexual well-being in the context of war. During the pilot stage of the study, in which 367 individuals participated, the content and intensity of the impact of war-related factors, as well as the changes in relationship and sexual life spheres, were examined. The main study was conducted on a sample of 126 participants. Its methodological basis included the Wiesbaden Inventory for Positive Psychotherapy and Family Therapy (WIPPF), the Bem Sex Role Inventory (BSRI), the Perceived Stress Scale (PSS-10), the Dyadic Coping Inventory (DCI), the Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS), and the Subjective Sexual Well-Being Questionnaire (V. Hupalovska). Statistical analysis was performed using comparative, correlational, and factor analysis methods. The study identified key salutogenic factors contributing to sexual well-being in wartime, including: the actualized abilities of love, sexuality, and openness (according to WIPPF);

an androgynous model of gender role identity; and positive dyadic coping. Negative influences on sexual well-being were associated with the use of fantasy as a stress-processing mechanism, negative dyadic coping by the partner, stress, anxiety, depression, and sexual dysfunctions. Among the group of respondents who experienced a decline in sexual life during the war, a pathogenic model was observed, indicating that stress related to wartime situations was processed through the sphere of sexual relations. This model associates sexual well-being with higher levels of stress, anxiety, and depression, the use of the physical body as a tool for coping with stress, and shows an inverse correlation with the ability to love. Factor analysis revealed a six-factor model of sexual well-being, consisting of the following components: couple synergy, intimacy, «Eros», personal maturity, psycho-emotional state, and life challenges.

Keywords: sexual well-being, sexual relationships, war situation, sex-role identity, sexual script, sexual dysfunctions, actual abilities of positive psychotherapy, dyadic coping, stress, anxiety, depression.

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 1; bibl.: 12

Постановка проблеми. Сексуальне благополуччя є складовою загального суб'єктивного благополуччя людини, воно пов'язане з відчуттям гендерної впевненості та самоцінності. Сексуальне благополуччя визначається успішністю реалізації індивідом власної сексуальності та статево-рольової ідентичності. У вагомій мірі, але не виключно, це відбувається за рахунок сексуальних стосунків у парі. Соціально-психологічна ситуація війни породжує низку чинників, що впливають на функціонування особистості в усіх сферах життєдіяльності, зокрема й у сфері сексуального життя. Далеко неповний їх перелік: фізичні (загроза життю, травмування, руйнування майна та інфраструктури), демографічні (вимушена зміна місця проживання, зміна сімейного статусу), соціальні (втрата звичного оточення, зміни соціальних ролей та пріоритетів, негативний інформаційний фон), міжособистісні (розлука з партнером та близькими людьми), економічні (втрата джерел доходу, зниження рівня матеріального добробуту), психологічні (страх, тривога, невизначеність майбутнього, проживання втрат, психологічне травмування, екзистенційна криза), аксіологічні (трансформація системи цінностей та сенсожиттєвих орієнтирів) тощо. Для особистості такі чинники – це різкі, інтенсивні та тривалі у часі зміни умов зовнішнього середовища, що спричиняють хронічний дистрес, а відповідно, вимагають залучення значного адаптаційного ресурсу. Їх вплив на життя пари, сексуальні стосунки та суб'єктивне сексуальне благополуччя потребує

грунтовних теоретичних та емпіричних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомі на сьогодні емпіричні розвідки здебільшого фокусуються на встановленні впливу на сексуальні стосунки лише одного-двох чинників, пов'язаних з ситуацією війни. Проте бракує комплексних емпіричних досліджень, а також досліджень, що визначають чинники резильєнтності сексуального благополуччя. Дослідники фіксують негативний вплив ситуації війни на сексуальне життя подружжя, емоційні стосунки у парі, у взаємозв'язку з підвищенням рівнів соціальної фрустрації особистості, посиленням відчуття самотності (Письменний, 2024; Янідіс & Сингаївська, 2024). В емпіричному дослідженні, проведеному в умовах воєнного конфлікту на вибірці з 1033 мешканців Ізраїлю, виявлено зв'язок безпосереднього та інформаційного стресу, а також гострого стресового розладу з більшістю аспектів сексуального благополуччя (Lazar, Gewirtz-Meydan, & Rosenbaum, 2024). За умов виснаження адаптаційного ресурсу, на фоні викликів ситуації війни в усіх сферах життя, особливого значення набуває роль якісної комунікації в стосунках з партнером (Сингаївська & Осауленко, 2023).

Формулювання мети дослідження. Метою емпіричного дослідження є: встановлення соціально-психологічних чинників сексуального благополуччя, як суб'єктивного виміру успішності реалізації сексуальних стосунків у парі в умовах ситуації війни; визначення салютогенних та патогенних чинників, які визначають резильєнтність сексуального благополуччя

в контексті ситуації війни; побудова факторної моделі сексуального благополуччя.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основу емпіричного дослідження покладено багатовимірну теоретичну модель, що розглядає взаємодію особистості з зовнішніми стресорами (чинниками ситуації війни) через призму особистісних характеристик (актуальних здібностей за методом позитивної психотерапії); визначає стрес та пов'язані з ним негативні психоемоційні стани (тривога, депресія) як предиктори порушень сексуального функціонування людини; описує процеси поширення та подолання стресу в середині пари в взаємозв'язку з механізмами індивідуального і діадного копіngu та якістю стосунків, що детермінуються патернами статево-рольової ідентичності, актуальними здібностями, домінуючими сферами пропрацювання конфліктів та моделями ставлень; пов'язує сексуальне благополуччя з успішністю реалізації сексуального сценарію в умовах впливу множини зазначених чинників (Нагорняк, 2025).

Емпіричне дослідження чинників сексуального благополуччя включає наступні етапи: 1) Відбір опитувальників, які дозволяють виміряти показники теоретичної моделі та мають україномовну адаптацію з підтвердженими психометричними характеристиками; 2) Формування вибірки з респондентів, що зазнали впливу ситуації війни з дотриманням принципів інформованої згоди (добровільність, конфіденційність, надання інформації щодо мети та інструментів дослідження); 3) Проведення пілотного дослідження для встановлення змісту та інтенсивності впливу чинників ситуації війни, змін у стосунках та рівнях задоволеності сексуальним життям упродовж війни; 4) Аналіз результатів пілотного дослідження та поділ респондентів на дві групи за критерієм змін в рівнях задоволеності сексуальним життям в умовах співмірного стресового

навантаження; 5) Реалізація основного дослідження шляхом опитування за допомогою google-форм. Вимірюванню підлягають наступні показники: особистісні якості (актуальні здібності позитивної психотерапії, сфери пропрацювання конфлікту, моделі ставлень), рівні фемінності та маскулінності статево-рольової ідентичності, рівні стресу депресії та тривоги; показники діадного копіngu; наявність сексуальних дисфункцій; показники сексуального благополуччя. 5) Статистична обробка результатів основного дослідження методами описової статистики, порівняльного, кореляційного та факторного аналізу. Визначення салютогенних та патогенних чинників сексуального благополуччя в ситуації війни.

Для визначення особистісних характеристик обрано Вісбаденський опитувальник методу позитивної психотерапії (WIPPF). Він дозволяє вимірювати рівні первинних (емоційні реакції та потреби) та вторинних (когнітивно-поведінкові моделі) актуальних здібностей, навантаження за сферами пропрацювання конфліктних реакцій та глибинні психодинамічні джерела конфліктів за моделями наслідування ставлень (Remmers, 1996; Сердюк, 2023). Особливістю опитувальника є його взаємозв'язок із потужною науково-практичною базою, наявність ефективного методологічного інструментарію для психотерапевтичної роботи з вимірними показниками, висока транскультуральна валідність. Позитивна психотерапія входить до переліку методів, офіційно визнаних Європейською асоціацією психотерапії. Результати дослідження її ефективності в 1997 році отримали одну із престижних нагород у сфері якості медичної допомоги у Німеччині – премію Річарда Мартена.

У теоретичній моделі впливу чинників війни на сексуальне благополуччя статево-рольова ідентичність розглядається як характеристика особистості, що впливає на вибір індивідуальних та діадних копінг-стратегій подолання стресу, а також як міра соціально-рольового очікування в партнерських стосунках. Вона тісно

пов'язана з соціальними стереотипами чоловічої та жіночої поведінки. Стресове реагування може запускати механізм регресії та провокувати порівняння себе чи партнера з «соціальною нормою» чи ранніми зразками наслідування. Статеворольова ідентичність виконує функцію узгоджуючого та інтегруючого елементу між поведінковими рольовими моделями, психологічною ідентифікацією та біологічною сексуальністю. Оцінку її значень будемо проводити за Статеворольовим опитувальником С. Бем (BSRI), в основу якого покладено поділ на експресивні (фемінні) та інструментальні (маскулінні) риси особистості (Ярошенко & Семигіна, 2023). Рівень гендерної типізації оцінюється як різниця між показниками маскулінності та фемінності.

Вимірювання рівнів стресу, який, відповідно до теоретичної моделі, виступає як чинник виникнення сексуальних порушень та негативних психоемоційних станів, проводитимемо за Шкалою сприйнятого стресу (PSS-10), що вимірює суб'єктивне відчуття непередбачуваності, неконтрольованості та перевантаженості (Вельдбрехт & Тавровецька, 2022). Визначення рівнів негативних психоемоційних станів проводитимемо за Шкалою тривоги та депресії (HADS), що затверджена МОЗ України для використання в клінічній практиці (МОЗ, 2014).

Оцінку потенціалу пари до спільного подолання стресу проведемо з використанням україномовної версії опитувальника діадного копіngu (DCI). Він базується на системно-транзакційній моделі стресу та копіngu, яка розглядає подолання стресу з позиції взаємодії між партнерами. Стрес одного партнера завжди безпосередньо чи опосередковано впливає на іншого, а ресурси одного партнера розширюють ресурси іншого. Опитувальник пропонує показники за шкалами стрес-комунікації (вираження стресу), позитивного (надання підтримки) та негативного (ворожисть до стресу партнера) і спільного діадного копіngu (Абрамюк, 2021).

Теоретична модель сексуального благополуччя включає компонент сексуальних дисфункцій психогенного походження. Їх відсутність або наявність має визначальний вплив на можливість реалізації сексуального сценарію та рівень сексуального благополуччя. Оскільки для вимірювання цього показника відсутні валідні діагностичні методики, для його оцінки була розроблена спеціальна анкета, в основу якої покладено діагностичні критерії МКХ-10.

Цільовим показником моделі є рівень сексуального благополуччя. Для його вимірювання використаємо опитувальник суб'єктивного сексуального благополуччя, представлений вітчизняною дослідницею В. Гупаловською. Сексуальне благополуччя розглядається авторкою як стан психічного, соціального благополуччя та сексуального здоров'я, пов'язаного з реалізацією сексуальності. Опитувальник пропонує показники за 6 шкалами: сексуальна комунікація, сексуальна потреба, кількісна потреба, стосунки як цінність, задоволеність сексуальним життям і стосунками, інтегральний показник (Гупаловська, 2021).

Пілотне дослідження впливу чинників війни проведено в жовтні 2024 року шляхом анкетування серед осіб, що протягом 2022–2024 років отримували послуги психологічної допомоги на платформі «Mental-Help». В ньому прийняли участь 367 осіб (жінки – 80,1%, чоловіки – 19,9%), віком від 17 до 56 років. Серед основних чинників впливу ситуації війни респонденти відмітили: погіршення стану фізичного здоров'я (59,5%), погіршення рівня матеріального добробуту (55,0%), погіршення контактів з близькими людьми (53,2%), вагомі втрати (45,0%), зниження соціальної активності (43,2%), ситуації небезпеки для життя (43,2%), погіршення якості з партнером (42,3%), переїзд до іншої країни (30,6%), тимчасова розлука з партнером (12,6%). Про погіршення рівня задоволеності сексуальним життям сповістили 47,7% респондентів, а 34,2% не помітили суттєвих

змін у рівні сексуального благополуччя за час війни, а 18,0% відмітили покращення в сфері сексуальних стосунків.

З респондентів, які взяли участь у пілотному дослідженні, була сформована вибірка основного дослідження розміром 126 осіб, за гендерним складом: жінки – 77% (97 осіб), чоловіки – 23% (29 осіб). Вік респондентів – 25-56 років, 50,0% респондентів перебувають в офіційному шлюбі. Враховуючи встановлений на етапі пілотного дослідження різноспрямований характер впливу чинників ситуації війни на суб'єктивне сексуальне благополуччя, та з метою диференційованого вивчення салютогенних і патогенних чинників сексуального благополуччя, респондентів загальної вибірки основного дослідження також було поділено на дві групи:

група 1 – респонденти, які під час пілотного дослідження сповістили про відсутність змін або покращення рівня сексуального життя упродовж війни, до цієї групи увійшло 62 особи, за гендерним складом – 72,58% жінок та 27,42% чоловіків;

група 2 – респонденти, що в анкетуванні пілотного дослідження відзначили погіршення сексуального життя в порівнянні з таким на час початку війни, до цієї групи увійшло 64 особи, з них жінки – 81,25%, чоловіки – 18,75%. Варто зазначити, що до початку війни усі респонденти цієї групи були цілком задоволені рівнем свого сексуального життя.

Порівняльний аналіз двох груп за U-критерієм Манна-Уїтні виявив низку статистично значущих відмінностей:

в першій групі спостерігаються вищі рівні майже за усіма шкалами первинних актуальних здібностей за опитувальником WIPPF (терпіння, час, контактність, довіра, сексуальність, любов, віра) та вторинною актуальною здібністю «Відкритість»; вищі рівні фемінності, маскулінності за опитувальником BSRI; вищі рівні позитивного діадного копінгу (стрес-комунікація зі сторони партнера, підтримуючий діадний копінг партнера,

спільний діадний копінг, оцінка діадного копінгу в парі, загальний діадний копінг), та вищі значення за шкалами опитувальника сексуального благополуччя (сексуальна комунікація, задоволення сексуальним життям і стосунками, інтегральний показник сексуального благополуччя);

друга група демонструє вищі рівні вторинних актуальних здібностей «Пунктуальність», «Ввічливість» та «Ощадливість», вищі навантаження пропрацювання стресової напруги на сфери «Діяльність» та «Фантазії», вищі рівні моделі Я-образу, сформованого за зразком ставлення матері в дитинстві; вищий рівень гендерної типізації (нижча андрогінність) за BSRI; вищі рівні депресії та тривоги за HADS, вищий відсоток поширеності сексуальних дисфункцій; вищі показники негативного діадного копінгу (вороже ставлення до стресу партнера).

З метою встановлення статистично значущих взаємозв'язків між вимірними показниками проведено кореляційний аналіз за критерієм Спірмана. Найважливіші кореляційні зв'язки інтегрального показника сексуального благополуччя зі шкалами інших опитувальників для загальної вибірки та двох груп респондентів представлено в таблиці 1.

Аналіз кореляційних зв'язків показав наступні загальні закономірності: інтегральний показник сексуального благополуччя демонструє прямі кореляції з рівнями більшості вторинних актуальних здібностей за WIPPF, а також, в загальній вибірці та першій групі, з усіма шкалами первинних актуальних здібностей, показник сексуального благополуччя має в усіх вибірках пряму кореляцію з рівнем маскулінності та обернену кореляцію з показником гендерної типізації в загальній вибірці та другій групі, в усіх вибірках спостерігаються прямі кореляції сексуального благополуччя зі шкалами позитивного діадного копінгу та зворотні з показниками негативного діадного копінгу, в загальній вибірці та в групі 1 має місце

зворотний кореляційний зв'язок показника сексуального благополуччя з рівнем сексуальних дисфункцій.

Розглянемо особливості кореляційних зв'язків у першій групі. Показник сексуального благополуччя демонструє сильні прямі кореляції з актуальними здібностями «Обов'язковість» (0,802), «Любов» (0,888) та «Сексуальність» (0,770). Зворотна кореляція зі сферою «Фантазії» (-0,520) свідчить про те, що ця сфера застосовується для пропрацювання стресу, але її використання має негативний вплив на сексуальне благополуччя. Відсутність кореляції з гендерною типізацією, швидше за все, пов'язана з високим рівнем андрогінності в цій групі. Обернені кореляції з рівнями стресу, тривоги та

депресії відповідають припущенням про негативний вплив цих станів на сексуальне функціонування.

Особливості кореляційних зв'язків у другій групі є відсутність характерних для загальної вибірки та першої групи статистично значущі кореляції інтегрального показника сексуального благополуччя зі шкалами «Пунктуальність», «Відкритість», «Сексуальність» та загальним рівнем первинних актуальних здібностей за WIPPF. Натомість наявна пряма кореляція з актуальною здібністю «Контактність» (0,556) та зворотна кореляція з показником «Любов» (-0,375), пряма кореляція з сферою пропрацювання напруги «Тіло» (0,410) та зворотна кореляція з рівнем фемінності.

Таблиця 1

Кореляції інтегрального показника сексуального благополуччя в загальній вибірці та двох групах (за критерієм Спірмана)

Показник	Загальна вибірка	Група 1	Група 2
	r	r	r
Вісбаденський опитувальник методу позитивної психотерапії (WIPPF)			
Акуратність	0,533**	0,682**	0,520**
Пунктуальність	0,229*	0,542**	0,198
Відкритість	0,302**	0,382*	0,013
Обов'язковість	0,572**	0,802**	0,380*
Вторинні в цілому	0,461**	0,612**	0,331*
Контактність	0,267*	-0,013	0,556**
Сексуальність	0,482**	0,770**	-0,084
Любов	0,290**	0,888**	-0,375*
Первинні в цілому	0,396**	0,449**	0,108
Тіло (пропрацювання конфлікту)	0,053	-0,200	0,410**
Фантазії (пропрацювання конфлікту)	-0,197*	-0,520**	0,130
Статеворольовий опитувальник С. Бем (BSRI)			
Фемінність	0,101	0,160	-0,260*
Маскулінність	0,418**	0,338*	0,276*

Гендерна типізація	-0,347**	-0,103	-0,636**
Опитувальник діадного копіngu (DCI)			
Стрес-комунікація суб'єкта	0,337**	0,261*	0,038
Підтримувальний діадний копінг суб'єкта	0,557**	0,323*	0,615**
Делегований діадний копінг суб'єкта	0,524**	0,633**	0,396*
Стрес-комунікація зі сторони партнера	0,584**	0,523**	0,455**
Підтримувальний діадний копінг партнера	0,443**	0,405*	0,374*

Продовження Таблиці 1

Делегований діадний копінг партнера	0,261*	0,415**	0,064
Негативний діадний копінг партнера	-0,305**	-0,309*	-0,454**
Спільний діадний копінг	0,543**	0,563**	0,223
Оцінка діадний копінг в парі	0,586**	0,648**	0,517**
Анкета сексуальних дисфункцій, PSS-10, HADS			
Сексуальні дисфункції	-0,333**	-0,514**	0,037
Стрес	0,058	-0,413**	0,744**
Тривога	-0,071	-0,314*	0,267*
Депресія	-0,181*	-0,480**	0,495**

* – $\alpha=0,05$; ** – $\alpha=0,001$

Джерело: розроблено автором

Неочікувано, у другій групі встановлено наявність прямих кореляційних зв'язків між показником сексуального благополуччя та рівнями стресу (0,744), депресії (0,495), тривоги (0,267), а також відсутність кореляції показника сексуального благополуччя з рівнем сексуальних дисфункцій, пори їх значну поширеність в цій групі. Це може свідчити про наявність особливої моделі реалізації сексуальної взаємодії у респондентів даної групи, яка пов'язана з дефіцитом здібності до любові, або її запереченням у складі сексуального сценарію, та пропрацюванням стресової напруги ситуації війни через сферу сексуальних стосунків. У цьому випадку сексуальні стосунки можуть бути не пов'язані з проявами любові та сексуальності, а базуватися лише на здібності до контакту. Ця здібність також передбачає встановлення емоційного зв'язку, проте не обов'язково позитивного

характеру. Така модель пов'язує сексуальне благополуччя з вищими рівнями стресу, тривоги та депресії та використанням сфери тіла як інструменту подолання стресу.

На етапі опитування було зібрано показники більше ніж за 70 шкалами опитувальників та анкет. З метою зменшення розмірності даних, встановлення можливих латентних (прихованих) чинників та перевірки факторної структури моделі сексуального благополуччя в ситуації війни застосовано факторний аналіз за методом головних компонент (PCA). Факторний аналіз показав 6-факторну структуру моделі, яка покрила 70% дисперсії з наступними компонентами (рисунок 1):

1. Перший компонент охоплює ряд шкал опитувальника діадного копіngu: «Оцінка діадного копіngu в парі», «Спільний діадний копінг», «Підтримувальний діадний копінг

партнера», «Делегований діадний копінг партнера», шкалу актуальної здібності «Терпіння» Вісбаденського опитувальника позитивної психотерапії, а також, з негативним навантаженням шкали: «Негативний діадний копінг партнера», кількість дітей та актуальну здібність «Ощадливість» за WIPPF. Він відображає можливість суб'єкта покладатися на стосунки та підтримку партнера, інвестувати власні ресурси в спільне «Ми» пари, спільно долати виклики. Присвоїмо цьому компоненту назву «Синергія пари»;

2. Другий компонент зібрав у собі ряд особистісних характеристик – первинних актуальних здібностей (Віра, Час, Любов, Контактність, Довіра) та рівень використання сфери контактів для пропрацювання стресу за WIPPF, показник фемінності за BSRI, а також, з від'ємним навантаженням до компоненту увійшли показники вік, кількість дітей та депресія. Цей компонент відображає експресивні риси особистості та відповідає за здатність до емоційної близькості з партнером. Назвемо цей компонент «Інтимність»;

Рис. 1. Факторна модель чинників сексуального благополуччя в ситуації війни

Джерело: розроблено автором

3. Третій компонент консолідував ряд чинників, які безпосередньо стосуються сексуальної функції людини: «Сексуальна потреба» за опитувальником сексуального благополуччя, актуальні здібності «Сексуальність» і «Відкритість» за WIPPF, маскулінність за BSRI, шкали «Делегований діадний копінг суб'єкта», «Підтримувальний діадний копінг суб'єкта», «Стрес-комунікація зі сторони партнера» за DCI, які відображають

готовність до надання підтримки партнеру. А також, неочікувано, показник «Загроза життю в ситуації війни», що може свідчити про несвідому активацію репродуктивних інстинктів в ситуаціях небезпеки для життя. З від'ємним навантаженням до компонента увійшли показники «Гендерна типізація» за BSRI та «Сексуальні дисфункції», як чинники, що стоять на заваді реалізації сексуальної функції. Цей компонент поєднує виміри сексуальності різних рівнів

психіки, від глибинного до поведінкового, та визначає сексуальний потенціал людини за конкретних умов. Дамо йому умовну назву «Ерос»;

4. Четвертий компонент об'єднав ряд вторинних актуальних здібностей за WIPPF (Обов'язковість, Пунктуальність, Акуратність, Слухняність, Старанність), які є засвоєними когнітивно-поведінковими норми, первинну здібність «Надія», а також, оціночний показник «Задоволення сексуальним життям і стосунками». З від'ємним навантаженням до компоненту увійшов показник «Кількісна потреба» опитувальника сексуального благополуччя, який відповідає за кількість сексуальних партнерів. Компонент описує слідування прийнятим соціальним нормам партнерських стосунків. Цьому компоненту дамо назву «Особистісна зрілість»;

5. П'ятий компонент інтегрує причини та наслідки перебування людини в негативних психоемоційних станах, до нього увійшли рівні стресу, тривоги, показник понесених втрат, рівні навантаження на сфери «Фантазії» та «Тіло» за WIPPF, актуальна здібність «Справедливість». Висока чутливість до справедливості спричиняє більше стресове навантаження в обставинах війни. Назвемо цей компонент «Психоемоційний стан»;

6. Заключний, шостий компонент описує зміст та інтенсивність життєвих ситуацій, які відбулись у житті людини упродовж війни: зміна місця проживання, зміни матеріального добробуту, соціальної активності, зміни у професійній сфері. Зазначені обставини вимагають використання адаптаційного ресурсу. Дамо назву цьому компоненту «Життєві виклики».

В результаті факторного аналізу отримано 6-компонентну структуру моделі соціально-психологічних чинників сексуального благополуччя в ситуації

війни, які знаходяться на трьох рівнях: міжособистісному (Синергія пари), особистісному (Інтимність, «Ерос», Особистісна зрілість) та ситуативному (Життєві виклики).

Висновки. Емпіричне дослідження підтвердило роль особистісних характеристик, вимірів статево-рольової ідентичності, діадного копіngu, психоемоційного стану та сексуальних дисфункцій як чинників, що визначають сексуальне благополуччя в стресогенних умовах ситуації війни. До салютогенних чинників сексуального благополуччя можна віднести: високі рівні розвитку актуальних здібностей Любов, Сексуальність, Обов'язковість, Відкритість (за WIPPF), високі рівні маскуліності та фемінності (за BSRI), позитивний діадний копінг у парі. Негативний вплив на сексуальне благополуччя мають: використання сфери фантазії для пропрацювання стресу, негативний діадний копінг партнера, стрес та негативні психоемоційні стани, сексуальні дисфункції. В групі респондентів, які зазнали погіршення сексуального життя упродовж війни, виявлена патогенна модель пропрацювання стресової напруги ситуації війни через сферу сексуальних стосунків. Вона характеризується дефіцитом любові та сексуальності у складі сексуального сценарію, натомість – побудовою стосунків завдяки здібності до контакту, використанням тіла як інструменту пропрацювання стресу.

Факторний аналіз показав 6-компонентну структуру моделі сексуального благополуччя: Синергія пари, Інтимність, «Ерос», Особистісна зрілість, Життєві виклики.

Подальші дослідження передбачають втілення отриманих результатів у програму психологічної допомоги та її апробацію.

Література:

1. Абрамюк, О. (2021). Психометричні властивості та валідація української версії опитувальника діадної взаємодії (DCI) Г. Боденманна. *Knowledge, Education, Law, Management*, 8(44), 102–110.

2. Вельдбрехт, О. О., & Тавровецька, Н. І. (2022). Шкала сприйнятого стресу (PSS-10): адаптація та апробація в умовах війни. *Проблеми сучасної*

психології, (2), 16–27. <https://doi.org/10.26661/2310-4368/2022-2-2>

3. Гупаловська, В. А. (2021). Опитувальник психодіагностики суб'єктивного сексуального благополуччя: розробка та валідація. *Психологічний часопис*, 7(8), 18–39. <https://doi.org/10.31108/12021.7.8>
4. Нагорняк, Ю. В. (2025). Модель впливу чинників війни на рівень сексуального благополуччя пари. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 1(77), 568–575. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-568-575>
5. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.12.2014 № 1003 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при депресії». (2014).
6. Письменний, С. О. (2024). Вплив війни на сексуальне життя подружніх пар. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*, 35(74/5), 14. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.5/14>
7. Сердюк, Л. (2023). Вісбаденський опитувальник позитивної терапії і сімейної терапії (WIPPF 2.0) Н. Пезешкіана для діагностики внутрішніх ресурсів особистості. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 9(1), 81–90.
8. Сингаївська, І. В., & Осауленко, Н. В. (2023). Особливості комунікативних проблем в шлюбних партнерських стосунках переселенців під час війни. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 3(71), 125–134.
9. Янідіс, В. О., & Сингаївська, І. В. (2024). Психологічні особливості сексуальних практик молоді та осіб середнього віку під час війни. Забезпечення психологічної підтримки та адаптації українців у повоєнний період: тези доповідей І Міжнародної конференції, Київ, 21-22 листопада 2024 р.
10. Ярошенко, А., & Семигіна, Т. (2023). Валідація українських версій опитувальників для виявлення гендерних упереджень. *Соціальна робота та освіта*, 10(2), 195–210. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.24>
11. Lazar, A., Gewirtz-Meydan, A., & Rosenbaum, T. Y. (2024). War-Time Stress and Sexual Well-Being in Israel. *International Journal of Sexual Health*, 36(1), 1–14.
12. Remmers, A. (1996). WIPPF 2.0 int. Transcultural Adaptation of the Psychotherapeutic Questionnaire WIPPF for the International Use. *Journal Positum*, February, 13–28.